

कार्यक्रमको मापदण्ड, क्रियाकलाप र अनुदान सम्बन्धी विवरण

क्र.सं.	कार्यक्रम	मापदण्ड	सञ्चालन गर्न सकिने क्रियाकलापहरू	अनुदान रकम/प्रतिशत	कैफियत
१.	नवीनतम प्रविधिमा आधारित साना सिंचाई कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> प्रचलित कानून बमोजिम सूचना प्रकाशन भन्दा अगाडि दर्ता भएका कृषक समुह/कृषि तथा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था वा निजी फर्म, सिंचाई कार्यक्रमबाट कम्तिमा २ हेक्टर क्षेत्रफलमा क्षेत्र विस्तार हुनु पर्ने। 	सोलार सिंचाई/थोपा सिंचाई/स्प्रिङ्कलर सिंचाई/शुन्य शक्ति सिंचाई प्रणाली/ वर्षा पानी संकलनमा सिंचाई प्रणाली/ प्लाष्टिक पोखरी लगायत बहुपयोगी सिंचाई प्रणाली आदि।	कुल लागतको ७५% अधिकतम २५००००।-	
२.	बीउ उत्पादक कृषि सहकारी/समुहलाई मूल बीउमा अनुदान सहयोग	<ul style="list-style-type: none"> बीउ उत्पादक समुह वा कृषि सहकारी संस्था हुनु पर्ने, बीउ उत्पादनको लागि बाली लगाउदा न्यूनतम ३ हेक्टर क्षेत्रफल र प्राविधिक दृष्टीकोणले बालीलाई उपयुक्त क्षेत्र तथा बाली अनुसार पृथकता दूरी कायम हुन सक्ने भौगोलिक अवस्था हुनु पर्ने, उत्पादित बीउ खानमा प्रयोगमा ल्याउन नपाईने। 	<ul style="list-style-type: none"> बीउ उत्पादनमा प्रयोग हुने मूल बीउ खरिद/ढुवानीमा सहयोग 	बीउ उत्पादनको लागि ल्याईने मूल बीउमा परल मुल्यमा ५०% अनुदान र ढुवानीमा १००% अनुदान प्रदान गर्न सकिनेछ।	
३.	कागति क्षेत्र विस्तार प्रोत्साहन अनुदान (तराई)	<ul style="list-style-type: none"> कागतिको जात, रेखाङ्कन, खाडलको तयारी, मलखाद, बगैँचा व्यवस्थापन आदि प्राविधिक मापदण्ड अनुसार हुनुपर्ने, जग्गा भाडामा लिएको भए कम्तिमा १५ वर्षको करार सम्झौता हुनुपर्ने, बाँझो रहेको खेतियोग्य जग्गालाई प्राथमिकता दिइने, उच्च घनत्व विरूवा रोपणलाई प्राथमिकता दिइने छ । जग्गाको क्षेत्रफल कम्तिमा ३ हेक्टरको क्लष्टरमा बढीमा ३ वटा बगैँचा हुनुपर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइका लागि पम्पसेट, मोटर, पाइप, थोपा सिंचाइ प्रणालीसँग सम्बन्धित सामग्री आदी खरिद, सिकेचर, आरी, विडर, स्प्रेयर लगायतको औजार/उपकरण खरिद, विरूवा रोप्न रेखाङ्कन र खाडलको तयारी (मलखाद समेत) । विरूवा खरिद र ढुवानी, जैविक वन्देज वा bio-fencing को कार्य (नीलकाँडा, बाँस, जिङ्गट, असुरो आदि)। 	कूल लागतको ५०% वा प्रति हेक्टर रु. १ लाखमा नबढने गरी अनुदान उपलब्ध गराउने।	
४.	केरा क्षेत्र विस्तार प्रोत्साहन अनुदान	<ul style="list-style-type: none"> केराको जात, रेखाङ्कन, खाडलको तयारी, मलखाद, बगैँचा व्यवस्थापन आदि प्राविधिक मापदण्ड अनुसार हुनुपर्ने, जग्गा भाडामा लिएको भए कम्तिमा १० वर्षको करार सम्झौता हुनुपर्ने, बाँझो रहेको खेतियोग्य जग्गालाई प्राथमिकता दिइने, जग्गाको क्षेत्रफल : तराईमा कम्तिमा २ हेक्टरको क्लष्टरमा बढीमा ४ वटा बगैँचा हुनुपर्ने । 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइका लागि पम्पसेट, मोटर, पाइप, थोपा सिंचाइ प्रणालीसँग सम्बन्धित सामग्री खरिद, विडर, स्प्रेयर लगायतका औजार/उपकरण खरिद, विरूवा रोप्न रेखाङ्कन र खाडलको तयारी (मलखाद समेत), विरूवा खरिद तथा ढुवानी, 	क्षेत्र विस्तारको उल्लेखित क्रियाकलापहरू गर्नको लागि ५० प्रतिशत वा प्रति हेक्टर रु. १ लाखमा नबढने गरी।	

क्र.सं.	कार्यक्रम	मापदण्ड	सञ्चालन गर्न सकिने क्रियाकलापहरू	अनुदान रकम/प्रतिशत	कैफियत
		पहाडमा कम्तिमा १ हेक्टरको क्लष्टरमा बढीमा ४ वटा बगैंचा हुनुपर्ने।	<ul style="list-style-type: none"> जैविक बन्देज Bio-fencing को कार्य (नीलकाँडा, बाँस, जिङ्गट, असुरो आदि), अन्तरबाली खेति गरिएको अवस्थामा अन्तरबालीको मल, बेर्ना, बिषादी तथा बाली संरक्षणका सामग्री, 		
५.	मागमा आधारित व्यवसायिक कृषि विकास कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> कार्यक्रम सञ्चालनको लागि अन्य कार्यक्रमहरूबाट सम्बोधन हुन नसकेको बालीवस्तुलाई प्राथमिकता दिई सञ्चालन गरिनु पर्ने (च्याउ, अलैंची, अदुवा, बेसार, उखु आदि) सूचना अवधि भित्र कृषि व्यवसाय सञ्चालनका लागि माग गरिएको आवेदन पत्र हुनुपर्ने, बालीको उत्पादनको हकमा प्रति प्रस्ताव १ हेक्टरको क्षेत्रफल र च्याउ खेतीको लागि न्यूनतम ८०० गोलामा च्याउ उत्पादन गर्नुपर्ने। 	कार्यक्रमले सम्बोधन गर्ने क्षेत्रहरू कृषि बस्तु उत्पादन, सिंचाई, प्रशोधन तथा बजारीकरण।	प्रति स्वीकृत प्रस्ताव लागतको ५०% वा एक लाख मध्ये जुन कम हुन्छ सो रकम अनुदान उपलब्ध गराउने।	
६.	बगर खेती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> यो कार्यक्रम खाली रहेको नदी र खोला/नालाको तटीय क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने, कृषक उद्यमीले व्यक्तिगत तथा समूहमा मिलेर कम्तिमा १ हेक्टर क्षेत्रफलमा व्यवसायिक रूपमा खेति गर्नुपर्ने, लहरा बालीको लागि थाक्रा दिने व्यवस्था अनिवार्य रूपमा हुनुपर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइका लागि पम्पसेट, मोटर, पाइप लगायतको सामग्री खरिद, बीउ बीजन, शुक्ष्म खाद्यतत्व, हार्मोन लगायतका विषादी खरिद, डिजिटल तराजु, प्लाष्टिक क्रेट, कैंचि, स्प्रेयर लगायतका सम्बन्धित सामग्री खरिद। 	कूल लागतमा ५०% वा प्रति हेक्टर अधिकतम १ लाख मध्ये जुन कम हुन आउछ सो रकम अनुदान उपलब्ध गराइने।	
७.	स्थानीय तथा उन्नत जातका आलु प्रवर्द्धन कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> प्रस्तावकले कम्तिमा १ हेक्टर क्षेत्रफलमा व्यवसायिक रूपमा खायन/बीउ आलुको खेति गर्नु पर्ने, बीउ आलु र स्थानीय खायन आलुको व्यवसायिक उत्पादनलाई विशेष प्राथमिकता दिइने। 	<ul style="list-style-type: none"> पम्पसेट,मोटर,पाइप,पोखरी, आदि सिंचाइ पूर्वाधार । आलु रोप्ने/गोड्ने/खन्ने/गेडिङ गर्न मेसिन खरिद, डिजिटल तराजु,प्लाष्टिक क्रेट खरिद, स्थानीय जातको उत्पादित आलु भण्डारणको लागि भण्डारण भाडा, पूर्व मूल बीउ/स्थानीय बीउ आलु खरिद, स्थानीय जातका आलु दर्ताका लागि पाठशाला सञ्चालन, ग्रेडिङ, ब्राण्डिङ, प्याकेजिङ, लेवलिङ । 	कार्यक्रमको लागि कुल लागतमा ५० प्रतिशत वा प्रति हेक्टर अधिकतम १ लाख मध्ये जुन कम हुन आउछ सो रकम अनुदान उपलब्ध गराइनेछ।	

क्र.सं.	कार्यक्रम	मापदण्ड	सञ्चालन गर्न सकिने क्रियाकलापहरु	अनुदान रकम/प्रतिशत	कैफियत
८.	रैथाने बालीहरुको प्रवर्धन तथा बजारीकरण	<ul style="list-style-type: none"> बजार योग्य परिमाणमा उत्पादन हुने क्षेत्रमा ब्लक बनाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, असिंचित क्षेत्र र कम उर्वर जमिनलाई प्राथमिता दिइने। 	<ul style="list-style-type: none"> बीउमा अनुदान बजारीकरण सामग्री उपकरण (डिजिटल तराजु, बोरा खरिद तथा छपाई, बोरा सिउने मेसिन आदि) रैथाने बालीको प्रशोधनमा सहयोग पुऱ्याउने साधारण कुटानी पिसानी मेसिन आदी। सहभागीतात्मक जातीय छनौट तथा प्रदर्शन गरी passport data का आधारमा पञ्जीकरण, जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन, ब्रान्डिङ्ग तथा लेबलिङ्गमा सहजिकरण। 	कार्यक्रमको लागि कुल लागतमा ५० प्रतिशत वा प्रति हेक्टर अधिकतम १ लाख मध्ये जुन कम हुन आउछ सो रकम अनुदान उपलब्ध गराइनेछ। कार्यालय वा स्थानीय तहका कृषि प्राविधिकले सञ्चालन गर्ने 100 प्रतिशत।	
९.	रेशम प्रबर्धन कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> बाँझो जमिनमा खेती गर्नेलाई प्राथमिकता दिइने, रेशम धागो प्रशोधन गर्ने गरी अनुदान प्राप्त गरेमा कोया उत्पादन गर्ने स्थानीय कृषकको कोया खरिद गरी दिने शर्तनामा गराउनु पर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> किम्बु क्षेत्र विस्तारका लागि विरुवा/बीउ वितरण, रेशम वीज वितरण, सिंचाई सुविधा विस्तार, चौकि कीरा तथा ठूला किरापालन घर निर्माण, कोकुन ड्रायर, धागो कात्ने चर्खा, रेशम खेती तालिम (रेशम खेती विकास केन्द्रको समन्वयमा) 	-किरापालन घर तथा अन्य पूर्वाधार विकासमा ७५% -बीउ/विरुवा तथा मेशीनरी औजारमा ५०% -भूमिहीन कृषकले जग्गा लिजमा लिई खेती गरेमा लिजको रकम अनुदान, -प्रति प्रस्ताव अधिकतम रु 10 लाख ।	
१०.	मौरी विकास कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> मौरी सम्बन्धी प्रस्तावित क्रियाकलापमा अनुभव वा तालिम लिएका व्यवसायीलाई प्राथमिकता दिइने, मौरी सहितको कम्तीमा 50 घार मौरी पालन गरेको वा विस्तार गर्न सक्ने हुनुपर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> आधार चाका, प्याकेजीङ्ग, लेबलिङ्ग र प्रशोधन उपकरण (मह, कुट र मैन) तथा अन्य आवश्यक उपकरण खरिद, उन्नत रानु खरिद, रानु उत्पादन, रोयल जेली उत्पादन, मौरी विष उत्पादन, प्रोपोलिस, मैन उत्पादन तथा उपकरण। 	प्रति प्रस्ताव ५०% वा बढीमा रु. एक लाख।	

क्र.सं.	कार्यक्रम	मापदण्ड	सञ्चालन गर्न सकिने क्रियाकलापहरू	अनुदान रकम/प्रतिशत	कैफियत
११.	दलहन तथा तेलहन बालि विकास कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> तराईको हकमा खायन बाली उत्पादन गर्न कम्तीमा ३ हेक्टर र बीजबृद्धिका लागि कम्तीमा १ हेक्टर क्षेत्रफलमा खेति गरेको हुनुपर्ने, पहाडको हकमा खायन बाली उत्पादन गर्न कम्तीमा १.५ हेक्टर र बीज बृद्धिका लागि कम्तीमा ०.५ हेक्टर क्षेत्रफलमा खेति गरेको हुनुपर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> खायन बाली उत्पादन तथा प्रशोधन, बीज बृद्धि तथा बीउ प्रशोधन, उन्नत जात विस्तार, उर्वराशक्ति व्यवस्थापन, सीप/जनचेतना विकास, बीज बृद्धि सहयोग आदी 	कुल लागतको ५०% वा प्रति हेक्टर अधिकतम एक लाख मध्ये जुन कम हुन आउछ सो रकम अनुदान उपलब्ध गराइने।	
१२.	फलफूल नर्सरी सुदृढीकरण कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> फलफूल नर्सरीहरू सुदृढीकरण गरी उत्पादन क्षमता र गुणस्तरीयता अभिवृद्धि गर्न, वार्षिक रूपमा कम्तीमा २०,००० गुणस्तरीय फलफूलका विरुवा उत्पादन गर्नुपर्ने, उल्लेखित विरुवा उत्पादनको लागि माउबोट लगाउने क्षेत्र कम्तीमा १ हेक्टरको हुनुपर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> पम्पसेट, मोटर, पाइप, पोखरी, सिंचाइ पूर्वधार, लगायतका कार्यमा, सेड/ग्रीन/नेट हाउस लगायत औजार/उपकरण(फुट स्प्रेयर, प्रुनर, बडिङ्ग नाइफ आदि) खरिद/निर्माण, फलफूल नर्सरी व्यवस्थापनका लागि तालिम, माऊ बोटको लागि बेर्ना खरिद आदी । 	कुल लागतको ५०% वा प्रति हेक्टर अधिकतम तीन लाख मध्ये जुन कम हुन आउछ सो रकम अनुदान उपलब्ध गराइनेछ।	
१३.	मौरी चरन क्षेत्र विस्तार कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> सामुदायिक/कबुलियती/ऐलानी/व्यक्तिगत वन, निजी जग्गा, सार्वजनिक जग्गा, गुठी, धार्मिक स्थलहरूमा कार्यक्रम सञ्चालन हुने। 	<ul style="list-style-type: none"> चिउरी, कल्की लगायत अन्य मौरी चरनमैत्री विरुवा तथा सिजनल बीउ दिन सकिने, विरुवाको मूल्य र ढुवानी, खाडल खन्ने खर्च, मल र रोपणमा सहयोग गर्ने। 	प्रति विरुवा रु. १०० वा परेको मूल्यको ५० % जुन कम हुन्छ सो बराबरको रकम स्थलगत निरीक्षण पश्चात दिइने र मौसमी बालीको हकमा बीउ मुल्यमा ५० % रकम दिन सकिने।	
१४	आकस्मिक बाली संरक्षण कार्यक्रम	<ul style="list-style-type: none"> बालीनालीमा अनेपेक्षित रूपमा रोग किराको आक्रमण भई सम्बन्धित कार्यालयले छोटो अवधिमा ठूलो क्षति हुने सम्भावना स्थानीय तहको प्राविधिकको समन्वयमा निक्यौल गरी प्रकोप ठहर गरेमा आकस्मिक बाली संरक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने, बालीनालीमा रोग कीराको प्रकोपले क्षति गरेको निवेदन र रोग कीराले क्षति गरेको अनुगमनबाट प्रमाणित प्रतिवेदन हुनपर्ने, निर्देशनालयसँगको समन्वयमा कार्यक्रम सञ्चालन हुनुपर्ने। 	<ul style="list-style-type: none"> आकस्मिक बाली संरक्षण कार्यक्रममा आवश्यक पर्ने विषादी, स्प्रेयर, डस्टर लगायतका सामग्रीको यकिन गरेर खरिद गरी प्रकोप नियन्त्रण गर्न स्थानीय तह/कृषक/कृषक समुह/कृषि सहकारी समेत परिचालन गर्न सकिने। 	प्रति पटक रोग कीराको प्रकोप हेरी बढीमा १५ हजारका दरले खर्च गर्न सकिने। क्षतिको प्रकार हेरी बढी खर्च हुने अवस्थामा कृषि विकास निर्देशनालय/ मन्त्रालयको स्वीकृती लिनुपर्ने।	